

канд. екон. наук, доцент **Орлик О.В.**
Одеський національний економічний університет

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Вступ. В останню чверть XX століття світова економіка перейшла на новий етап свого розвитку, який характеризується активізацією процесів глобалізації в усіх сферах економіки, шляхом транскордонного руху фінансових ресурсів, використання новітніх технологій, встановлення якісно нових економічних зв'язків.

В той же час, входження України в глобальні та інтеграційні процеси, крім нових можливостей, несе в собі нові ризики і загрози. В цих умовах, питання економічної безпеки зачіпають інтереси багатьох підприємств країни. Як показує світовий досвід, збиток економічним інтересам суб'єктів господарювання завдається різноманітними спробами: порушенням нормального стану торгівлі (застосування ембарго, введення надмірних кількісних і тарифних обмежень, штучне підвищення або зниження цін на ті чи інші товари), створенням перепон на шляху міжнародного руху технологій, порушенням практики комерційної діяльності та ін.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи питання забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання набувають особливої актуальності. Гарантування захищеності економічних інтересів України буде можливим лише за умов забезпечення належного рівня економічної безпеки вітчизняних суб'єктів господарювання. Окреслена вище проблема постає особливо гостро на тлі процесів глобалізації.

Питаннями забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації займаються багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Переважна більшість з них досліджують

вплив глобалізації на економічну безпеку держави, не приділяючи достатньої уваги особливостям впливу глобалізаційних процесів на економічну безпеку суб'єктів господарювання. Це зумовлює необхідність дослідження даного питання.

Метою даної наукової роботи є виявлення особливостей впливу глобалізаційних процесів на економічну безпеку суб'єктів господарювання.

Невід'ємною складовою економічної безпеки держави є економічна безпека її суб'єктів господарювання. Вона відіграє вирішальну роль у забезпеченні її економічного суверенітету та розвитку, реалізації ефективної соціальної політики, зростанні національної конкурентоспроможності в умовах міжнародної економічної взаємозалежності.

Характеризуючи закономірності сучасного світового економічного розвитку, науковці широко використовують такі поняття, як глобалізація, інтернаціоналізація та економічна інтеграція. Вони пов'язані з подоланням просторових бар'єрів, посиленням тенденцій до відкритості національних економік і ринків, розвитком сталих економічних зв'язків між країнами на основі міжнародного розподілу праці, виходу відтворення за межі національного господарства, зростаючим впливом міжнародних корпорацій, світової телекомунікаційної системи, яка сприяє організації виробництва у віддалених один від одного регіонах, здатна передавати величезну кількість інформації та опосередковувати управління міжнародними торговельними і фінансовими ринками [1, с.32].

Інтеграційні процеси в світовій економіці досягнули такого рівня і тісноти зв'язку між національними економіками, що правильно говорити про глобальну економіку як пріоритетний феномен, що має свої власні закономірності, тенденції, механізми функціонування і розвитку [2, с. 10].

Інтеграція матеріальних, фінансових, інформаційних та людських ресурсів, характерна для глобалізації, тягне за собою серйозну конкуренцію, перш за все країн з нерозвиненою економікою, так як високорозвинені країни, транснаціональні корпорації спрямовують даний процес. З технологічної точки зору, глобалізація – перехід від конвеєрних технологій до модульного виробництва з широким використанням міжнародного аутсорсингу в цілях оптимізації управління ресурсами і матеріальними витратами. Одним з реальних наслідків поточної технологічної революції буде поява значних надлишків трудових ресурсів і перехід слабо розвинених країн на позицію баласту світової економіки [3].

Все це різко загострило проблему економічної безпеки підприємств. Інтеграційні та глобалізаційні процеси несуть за собою цілий ряд небезпек та загроз, які потребують адекватних підходів до їх нейтралізації та створення сприятливих умов для забезпечення належного рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання. Отже, економічна безпека є важливою проблемою, дослідження якої дозволить зробити значний крок щодо підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та держави в цілому.

Економічна безпека є одним з найбільш пріоритетних функціональних напрямів безпеки. Глобалізація, інформатизація і загострення конкурентної боротьби актуалізують проблему забезпечення економічної безпеки. Розробка нових і адаптація існуючих механізмів і інструментів підвищення ефективності безпеки стає необхідною умовою виживання будь-якого підприємства [4, с.176].

Економічна безпека – це стан, що представляє відсутність небезпеки, захищеність економіки, що дозволяє суб'єктам економічної діяльності, будь то держава, регіон, підприємство чи інший економічний суб'єкт, суверенно діяти, розвиватися, нормально і безперебійно виконувати свої функції [5, с.58-59].

Економічній безпеці підприємства властивий подвійний характер: з одного боку, вона забезпечує можливість власного функціонування, з іншого – є частиною (елементом)

економічної безпеки системи вищого рівня і суб'єктом, що забезпечує виконання функцій регіоном, державою. У ринкових умовах господарювання підприємство, як відкрита система, функціонує у складному зовнішньому середовищі, що характеризується нестабільністю та постійною динамікою, і змушує підприємство до швидкого адаптування до нових умов, пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, врахування чинників невизначеності та нестійкості економічного середовища [6, с.654].

У ході матеріальних, фінансових, інформаційних, кадрових та інших зв'язків підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища відбувається обмін, споживання і переміщення сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, верстатів, машин, обладнання, інвестицій, технологій, коштів, готової продукції (товарів і послуг). Всі ці зв'язки і відносини виникають у конкретних політичних, соціально-економічних, природно-кліматичних та інших умовах, які склалися як в масштабах всієї країни, так і на рівні певного конкретного регіону [7, с.156-157].

Загрози економічній безпеці можуть внести дисбаланс в діяльність економічного суб'єкта будь-якого рівня. Вони можуть мати різну ступінь впливу, природу виникнення. Посилення багатьох загроз економічній безпеці відбувається під дією глобалізації, що розвивається вже досить тривалий час. Триває активний розвиток світового господарського комплексу торгових, виробничих, фінансових відносин. Національні економіки переплітаються і взаємодоповнюють одна одну.

Основні характерні впливи факторів глобалізації на економічну безпеку суб'єктів господарювання представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Вплив факторів глобалізації на економічну безпеку суб'єктів господарювання

Характеристики	Сутнісний зміст
1	2
Чинники	науково-технічний прогрес, революція в інформаційних технологіях; розвиток міжнародної інфраструктури, нових поколінь транспорту та зв'язку; поглиблення міжнародного поділу праці; подальший розвиток інтернаціоналізації виробництва; інтернаціоналізація капіталу; лібералізація зовнішньоекономічної політики; геоекономічні та геополітичні трансформації, посилення ринкової уніфікації сучасного світу.
Ознаки	формування глобального світового виробництва на основі інтенсифікації діяльності транснаціональних корпорацій; зростання міжнародної торгівлі з випереджаючими темпами розширення виробництва; перевищення фінансових операцій обсягів експорту товарів та послуг; збільшення товарообміну наукоємною, високотехнологічною продукцією між розвиненими країнами; здатність генерувати нові знання, швидко їх застосовувати, використовуючи сучасні методи обробки інформації; інтенсифікація пошуку світового центру управління та інструментів регулювання глобальних світових процесів.

1	2
Тенденції	посилення активної, вирішальної дії ринкових сил в економіках більшості країн світу; всебічна інтеграція світової економіки; великомасштабна віртуалізація світового промислового і фінансового капіталу; науково-технічна трансформація виробництва і ринку робочої сили; швидке технологічне оновлення виробництва; посилення ролі інформаційно-комунікаційних технологій; диктат ідеології споживацтва.
Наслідки	зростання динамізму світової економіки; відкритість глобальної економіки; збільшення нерівномірності розвитку світової економіки; зміна ролі суб'єктів економіки; посилення інтеграційних процесів на регіональному рівні; підвищення глобальної конкуренції, зміна її характеру; багаторівневий характер конкурентних відносин; недостатня керованість глобальними економічними процесами і глобальними корпораціями; низька якість управління економічними процесами глобального рівня.
Загрози	нерівномірність розподілу переваг глобалізації між окремими країнами і галузями національної економіки; непрозорість, нестабільність, несправедливість глобальних ринків; незбалансованість глобального виробництва і споживання; труднощі при конкуруванні вітчизняного виробника з іноземними виробниками; можливість втрати контролю над економікою країни; не всі країни можуть залишатися повністю незалежними, самодостатніми в процесі глобалізації; звуження рамок для економічної політики окремих країн; погіршення стану вітчизняного виробництва, посилення економічної залежності; зниження економічної захищеності вітчизняних виробників; монополія держав і олігополія корпоративного бізнесу масштабних і рентабельних видів діяльності.
Можливості	поява імпульсу для розвитку нових технологій; необхідність посилення конкурентоспроможності вітчизняного виробника, а отже, підвищення ефективності управління собівартістю, зниженням ціни, поліпшенням якості; раціоналізація виробництва, підвищення продуктивності праці; збільшення числа фінансових інструментів, розширення інвестиційних можливостей; зниження бар'єрів, отримання вигод, розвиток економічного потенціалу, оновлення (можливості стабільного економічного зростання).

Джерело: складено автором на основі [1, с.34; 5, с.59].

Глобалізація є еволюційною тенденцією розвитку суспільства і носить неоднозначний характер. Переважна більшість дослідників глобалізації звертає увагу на наявність як позитивних так, і негативних аспектів цього процесу, оскільки глобалізація сприяє посиленню тенденцій до централізації та уніфікації світової економіки, а також зустрічає опір національних економік через нерівномірність розподілу тих переваг, які вона надає, на користь економічно розвинених країн.

Позитивність глобалізації проявляється в розвитку міжнародних відносин, імпортно-експортних процесів, посиленні і поглибленні культурних зв'язків між державами тощо.

У той же час економіка країни через використання наявних механізмів, ресурсів і можливостей створює нові інноваційні розробки, підвищує коефіцієнт корисного застосування виробничих потужностей на основі диверсифікації та реструктуризації, розширює номенклатуру конкурентоспроможної продукції, освоює світові ринки, просуваючи вітчизняну продукцію, що сприяє зростанню ВВП, збільшенню національного доходу, зміцненню економічної безпеки країни.

Надходження іноземної продукції на внутрішній ринок, вихід вітчизняної продукції на міжнародний ринок обґрунтовує необхідність у підвищенні конкурентоспроможності. Це може стати імпульсом для розвитку та оновлення технологій, економії на масштабах виробництва, зниження собівартості продукції, а, отже, і її ціни, що може вплинути на стабільність економічного зростання. В рамках глобалізаційних процесів має відбуватися поліпшення якості товарів і послуг, можуть відкритися можливості для розвитку найбільш перспективних галузей.

Негативним є те, що процес глобалізації може мати негативний вплив як на стан економічної безпеки держави, так і її суб'єктів господарювання, так як економіка країни стає більш відкритою, а внутрішні ринки потрапляють в залежність від ринків інших держав. Загострюються проблеми економіки, суспільства, сировинної забезпеченості.

Глобалізаційні процеси також впливають на характер ризиків підприємницької діяльності суб'єктів господарювання (Табл. 2).

Таблиця 2

Вплив факторів глобалізації на ризики підприємницької діяльності суб'єктів господарювання

Ризик	Характеристика ризику	Вплив факторів глобалізації на ризик	Характер впливу
1	2	3	4
Нестабільності світової економіки	недоступність інвестиційних, капітальних та людських ресурсів	сприяють поширенню національних і регіональних криз на всі країни світу	підвищують ризик
Інфраструктурний	недоступність необхідної виробничої інфраструктури	відкривають доступ до світової інфраструктури	знижують ризик
Міжнародної конкуренції	висока конкуренція з боку іноземних підприємств	відкривають транснаціональним корпораціям доступ на національні ринки	підвищують ризик
Зниження попиту	різке скорочення попиту на продукцію певних суб'єктів господарювання	сприяють формуванню гарантованого попиту на продукцію	знижують ризик

1	2	3	4
Недопоставок	порушення поточних домовленостей та збій поставань	сприяють посиленню зв'язків підприємств з різних країн, ускладненню ланцюгів поставань, взаємозалежності підприємств з різних країн	підвищують ризик

Джерело: складено автором на основі [8].

Незважаючи на численні переваги ведення міжнародного бізнесу, високий ступінь взаємозалежності підприємств з різних країн в умовах кризи призводить до їх загальної рецесії. Глобалізація сприяє поширенню національних і регіональних криз на всі країни світу, тим самим підвищуючи ризик нестабільності світової економіки.

Оскільки будь-яке промислове виробництво, критично залежить від відповідної інфраструктури (електрика, газ, нафту, телекомунікації, водопостачання, земельні ресурси, опалення, транспорт, безпека і т.д.), інфраструктурний ризик заслуговує на ретельний, постійний моніторинг.

Ефективність і результативність інфраструктури займає центральне місце в бізнесі і національній конкурентоспроможності. Якість інфраструктури є важливим фактором, що визначає здатність суб'єктів господарювання до отримання вигод від глобалізації, особливо у сфері світової торгівлі. У регіонах світу, що швидко розвиваються, поставка важливих ресурсів інфраструктури вже не в змозі задовольнити попит.

Глобалізація дозволила підприємствам розширити бізнес, поставляючи товари та послуги в глобальному масштабі і отримувати вигоду від аутсорсингу ключових бізнес-функцій, таких як інформаційні технології та обслуговування клієнтів на місцях. Проте глобальне охоплення бізнесу робить транснаціональні підприємства більш залежними від зарубіжних інфраструктурних мереж і, отже, більш уразливими до ризиків, пов'язаних з неможливістю доступу до необхідної інфраструктури як в розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються.

Глобалізація відкриває транснаціональним корпораціям доступ на національні ринки, посилюючи тим самим конкуренцію у світовій економіці і підвищуючи ризик міжнародної конкуренції. Також глобалізація сприяє формуванню гарантованого світового попиту на певну продукцію, тим самим знижуючи ризик зниження попиту.

Глобалізація дозволила підприємствам розширити свою виробничо-збутову мережу і влаштуватися в багатьох країнах за умови більш широкого вибору постачальників.

Прискорення глобалізації протягом останніх років було пов'язане зі змінами в ланцюгах поставань. Швидка поява нових глобальних можливостей для виробництва і продажу товарів, зниження транспортних і логістичних витрат, і нові імперативи управління, дали потужний поштовх до створення ланцюгів поставань, які мають більш широке глобальне охоплення. Це призвело до того, що ланцюги поставань стають все більш складними і підвищують ризик недопоставок.

Таким чином, посилення глобалізаційних процесів сприяє посиленню конкурентної боротьби за розширення сфери впливу, формуванню і розвитку нових ринків збуту. Зміна структури конкурентних відносин сприяє появі та розвитку нових компаній, що використовують конкурентні переваги глобалізації. В результаті, діяльність суб'єктів господарювання стає більш багатоваріативною, спрямованою на мінімізацію витрат і розвиток інноваційної діяльності. Внаслідок глобалізації конкурентних відносин змінюється роль національних ринків, а також посилюється залежність від міжнародного фінансового ринку [9, с.91].

Глобалізація сприяє поглибленню спеціалізації і міжнародного поділу праці. В її умовах більш ефективно розподіляються кошти і ресурси, темпи зростання прямих інвестицій набагато перевершують темпи зростання світової торгівлі, що є найважливішим фактором у трансферт промислових технологій.

Глобалізація може призвести до підвищення продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва і поширення передових технологій, а також конкурентного тиску на користь безперервного впровадження інновацій у світовому масштабі. Глобалізація дає країнам можливість мобілізувати більш значний обсяг фінансових ресурсів, оскільки інвестори можуть використовувати більш широкий фінансовий інструментарій.

Сучасне соціально-економічне становище України визначає високу актуальність проблеми забезпечення економічної безпеки її суб'єктів господарювання. В країні відбуваються певні економічні реформи, які мають позитивні результати, але поряд з негативними проявами.

Проведемо аналіз деяких показників, які дозволять нам оцінити рівень наявної економічної безпеки суб'єктів господарювання України. Зокрема, для аналізу були використані: загальна кількість підприємств, що отримали прибуток та збиток; фінансовий результат їх діяльності, оскільки даний показник відображає ефективність підприємницької діяльності суб'єктів господарювання в цілому; рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств.

Динаміка визначених показників за період 2010-2015 рр. сформована нами на основі аналізу статистичних даних Державного комітету статистики України та наведена у таблиці 3 і Рис.1. (за 2014-2015 рр. дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції; дані за 2015 р. наведено за січень-вересень).

Таблиця 3

Динаміка фінансових результатів підприємств України у 2010-2015 рр.
(кількість – у відсотках, сума – млрд. грн.)

Показники	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Підприємства, які отримали прибуток</i>						
Кількість підприємств	59,0	65,1	64,5	65,9	66,3	60,2
Фінансовий результат	212,0	272,7	277,9	234,5	334,5	233,2
<i>Підприємства, які отримали збиток</i>						
Кількість підприємств	41,0	34,9	35,5	34,1	33,7	39,8
Фінансовий результат	153,7	150,5	176,0	205,2	858,1	417,1
<i>Усього по вказаному колу підприємств</i>						
Фінансовий результат (сальдо)	58,3	122,2	101,9	29,3	-523,6	-183,9
<i>Рентабельність операційної діяльності підприємств</i>						
Результат від операційної діяльності	100,8	186,6	146,4	108,6	-133,7	54,0
Витрати операційної діяльності	2494,8	3164,8	2938,5	2790,6	3296,5	2257,4
Рівень рентабельності (збитковості), %	4,0	5,9	5,0	3,9	-4,1	2,4

Джерело: складено автором на основі даних [10, с.58, 60; 11].

Аналіз наведених даних дозволяє зробити ряд висновків. Так, на протязі 2012-2015 рр. спостерігається стійка динаміка до зниження позитивних фінансових результатів підприємств країни, при цьому у 2014 р. було отримано збиток у розмірі 523,6 млрд. грн., а за січень-вересень 2015 р. – 183,9 млрд. грн.

Кризовий стан, в якому знаходиться сьогодні більшість українських підприємств, створює небезпеку як для соціально-економічної стабільності регіонів, так і для потенціалу кожного підприємства. Хоча в останні роки кількість підприємств, які одержали прибуток, поступово зростає, але також зростають негативні фінансові результати збиткових підприємств. У 2014 р. 33,7% підприємств України були збитковими, але їх збитки перевищували у 2,6 рази фінансові результати прибуткових підприємств, і у результаті рівень збитковості операційної діяльності підприємств країни склав -4,1%. Загалом же за період 2010-2015 рр. відсоток збиткових підприємств коливався у діапазоні від 41,0% (у 2010 р.) до 33,7% (у 2014 р.), а їх збиткові фінансові результати коливалися від 150,5 млрд. (у 2011 р.) до 858,1 млрд. грн. (у 2014 р.).

Наведені висновки свідчать, що проблема забезпечення економічної безпеки підприємств України стоїть дуже гостро.

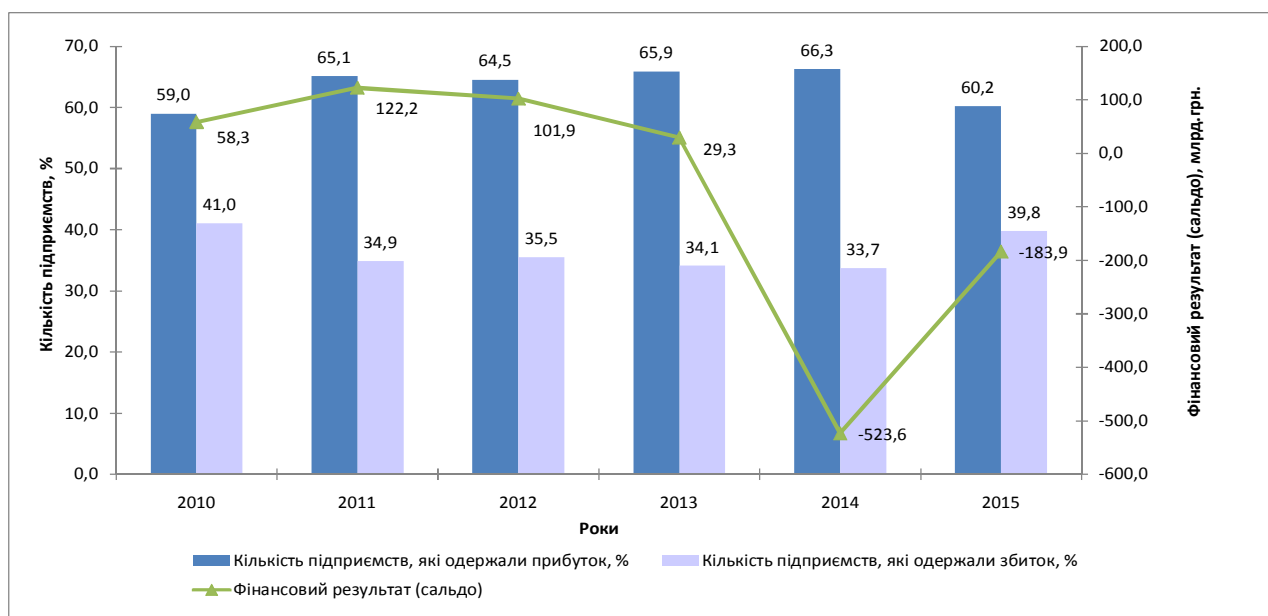

Рисунок 1 - Динаміка зміни прибуткових і збиткових підприємств України та їх фінансових результатів у 2010-2015 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [10, с.58; 11].

Однією з найважливіших причин зниження економічної безпеки підприємств України в останні роки стало зростання кількості приватних, змішаних, іноземних та інших підприємств і організацій, які характеризуються випуском неякісної продукції, рівень конкурентоспроможності якої не відповідає міжнародним нормам і викликає зниження показника сальдо «експорт-імпорт» країни. Багато досліджень свідчать, що фінансова політика багатьох компаній, переважно зводиться до зростання короткострокових прибутків. У той час інноваційний рівень їх виробництва, конкурентоспроможність товарів не задовольняють якісні суспільні потреби і не відповідають вимогам світового ринку.

Отже, в сучасних умовах глобалізації економічних процесів, проблема забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання є найбільш важливою і складною, так як у стійкого, ефективно працюючого суб'єкта господарювання є

достатні кошти для вирішення завдань щодо інвестицій та інновацій, захисту інформації, охорони співробітників підприємства, залучення в усі структури висококваліфікованих фахівців тощо. Управління економічною безпекою є одним з ключових елементів всієї системи сучасного управління, що має особливе, пріоритетне значення для сьогоденних умов діяльності суб'єктів господарювання.

Створення ефективної системи економічної безпеки суб'єкта господарювання дає можливість вчасно виявляти загрози фінансово-економічним інтересам і запобігати заподіянням збитків. Поліпшення системи економічної безпеки набуває особливої актуальності для суб'єктів господарювання країн, які переживають трансформаційну кризу та загострення притаманних їй суперечностей.

Ключовий фактор успішного розвитку вітчизняних підприємств – грамотний і професійний менеджмент, а головний фактор ризику – некомпетентність і несумлінність співробітників. Для цього необхідно, щоб менеджери різних рівнів знали теорію економічної безпеки, її структуру, об'єкти безпеки, основні небезпеки і загрози, кількісні та якісні показники оцінки рівня економічної безпеки, методи аналізу факторів і, що особливо важливо, основні напрями забезпечення безпеки, а також вміли втілювати на практиці теоретичні положення.

На основі загальної теорії безпеки доцільно вибудувати алгоритм дій господарюючого суб'єкта, що забезпечує йому прийняття таких заходів і кроків, які не дали б можливості опуститися за критичну межу і втратити свою економічну незалежність. Слід також розрахувати сили і інвестувати кошти, необхідні для забезпечення економічної безпеки бізнесу. Складність завдання забезпечення безпеки полягає в тому, чи зможуть менеджери відстояти незалежність у прийнятті рішень і забезпечити умови нормальної діяльності шляхом мінімізації різних дестабілізуючих факторів і протиправних зазіхань.

Досліджуючи теоретичні аспекти проблеми, ми встановили, що економічна безпека є складною, науковою категорією, якій властиві безперервні процеси розвитку і падіння, взаємодії і суперечності, виникнення небезпек, загроз, ризиків. Тому роль і значення економічної безпеки полягає у створенні стабільних довгострокових міжсистемних взаємозв'язків. Економічна безпека, тісно взаємопов'язана з економікою підприємства. Чим стабільніша економічна безпека, тим вище прибутковість і рівень рентабельності підприємства, і тим багатше підприємство.

Підприємства та організації України, незалежно від масштабу виробництва та форм власності, зобов'язані виробляти конкурентоспроможний товар або надавати якісні послуги, які користуються споживчим попитом не тільки в своєму регіоні, країні, а й за кордоном.

Глобалізаційні та інтеграційні процеси, на нашу думку, повинні знайти цілком певне місце в загальному механізмі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, оскільки вони надають нові можливості в плані інноваційного розвитку, зниження транзакційних витрат і в результаті – створенні конкурентних переваг.

Загрози вітчизняному виробництву звертають увагу держави на необхідність його підтримки, проведенні різних реформ та організацію захисних заходів. Для створення умов ефективної інтеграції суб'єктів господарювання країни в глобальні світові економічні процеси необхідні:

- розробка сучасних конкретних законодавчих актів, що враховують інтереси всіх суб'єктів господарювання, а також жорсткий контроль їх виконання;
- регулювання розвитку зовнішньої торгівлі і зовнішньоекономічних зв'язків;
- вдосконалення галузевої структури зовнішньої торгівлі шляхом розвитку експортного потенціалу і проведення політики імпортозаміщення;

- підтримка вітчизняних виробників високотехнологічних товарів, стимулювання їх експортної діяльності з метою виведення найбільш конкурентоспроможної продукції на світові ринки, а також подальшого зміцнення її позицій;
- підвищення ефективності діяльності державних і регіональних органів управління, оптимізація системи державного регулювання з метою подолання загроз економічній безпеці;
- проведення політики розумного протекціонізму щодо національних виробників товарів і послуг, які не є монополістами на українському ринку;
- робота в напрямку забезпечення стабільності української гривні;
- розвиток інформаційно-комунікаційного сектора для забезпечення надійного і своєчасного зв'язку з зовнішніми ринками, а також оптимальної та ефективної організації товарних і сервісних потоків на внутрішньому ринку;
- стимулювання зростання науково-технічного, виробничого, освітнього, техніко-технологічного потенціалу країни;
- розвинена ринкова інфраструктура;
- політична і економічна база, програми та інші інструменти регіональної економічної політики;
- інтеграція наявних ресурсів і організаційних структур, їх зосередження на пріоритетних напрямках інноваційного розвитку;
- забезпечення інноваційного розвитку наукомістких сфер економіки регіону шляхом створення і розвитку галузевої техніко-технологічної бази для розробки і впровадження високотехнологічної та наукомісткої продукції і технологій у виробництво;
- забезпечення умов для формування прогресивного технологічного укладу і привабливості інноваційного простору за допомогою створення інноваційної інфраструктури (тобто систем науково-технологічного, інформаційного, кадрового, маркетингового забезпечення);
- підвищення попиту на інновації та створення механізмів залучення приватних інвестицій в сферу інноваційного розвитку;
- залучення науково-технічного та інтелектуального потенціалу до процесу інновацій;
- мінімізація ризиків при реалізації інноваційних проектів за рахунок залучення механізмів страхового захисту;
- організація взаємодії суб'єктів господарювання, в тому числі з обміну технологіями;
- коригування інституційної, ресурсно-кредитної, податково-бюджетної і тарифної політики з урахуванням інноваційних підходів;
- підвищення екологічності продукції;
- проведення активної рекламної політики для формування світового бренду української продукції;
- залучення інвестицій в модернізацію обладнання та розвиток інфраструктури тощо [5, с. 60-61; 8; 12, с.72-73].

Для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішньому ринку необхідно вводити більш жорсткі системи контролю якості, активніше впроваджувати енергозберігаючі технології. Потрібно відходити від сировинного експорту в бік продажу переробленої готової продукції.

Відзначимо, що не можна повністю ізолювати вітчизняну економіку від імпортних відносин і необхідності вітчизняної продукції конкурувати з іноземною, так як це може призвести до дефіциту певних товарів. Але в багатьох випадках, іноземна

конкуренція призводить до руйнування цілих галузей, збільшує залежність від імпорту, змінює сформовану економічну структуру. Основні вигоди від розширення світогосподарських зв'язків отримують найчастіше транснаціональні корпорації і компанії з певною експортною орієнтацією. При цьому галузі та регіони, дрібні і середні підприємці, що відстають у розвитку, при посиленні взаємодії зі світовим господарством опиняються в скрутному становищі і можуть бути не готові до конкуренції з іноземною продукцією [5, с.61-62].

Глобалізація є закономірним об'єктивним процесом. При цьому глобалізація, з одного боку, надає суб'єктам господарювання нові можливості, з іншого – несе загрози економічній безпеці. При правильному підході до перспектив глобалізації, солідарності і прагненні до співпраці, можна посилити можливості і мінімізувати вплив загроз, що позитивно вплине на рівень економічної безпеки суб'єктів господарювання. Глобалізація може стати чинником, який змушує вітчизняного виробника, з метою підтримки його діяльності, вийти на новий рівень, а економіці держави стати більш конкурентоспроможною, так як виклики і загрози викликають необхідність вдосконалення і розвитку всіх економічних потенціалів.

Висновки та наукова новизна. На основі проведених досліджень можна зробити висновок, що глобалізація впливає на економічну безпеку підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. Одні ризики зростають під впливом глобалізації, зокрема ризик нестабільності світової економіки, ризик міжнародної конкуренції, ризик недопоставок. Інші ризики знижуються в умовах глобалізації, до їх числа можна віднести інфраструктурний ризик, ризик падіння попиту.

Глобалізація являє собою складне, багатогранне явище без урахування якого неможливо сформувати ефективний механізм забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Незважаючи на наявні ризики, труднощі, загрози економічної безпеки в рамках глобалізації, її можна вважати і чинником посилення вітчизняної економіки, підвищення її конкурентоспроможності.

Слід відзначити, що потрібно враховувати міжнародний досвід у питаннях економічної безпеки, що дозволить значно вдосконалити традиційні механізми державного сприяння розвитку підприємництва і сприяти зміцненню економічної безпеки суб'єктів господарювання, їх можливостей щодо доступу до зовнішніх ринків.

Наукова новизна даного дослідження полягає у: виявленні особливостей впливу глобалізаційних процесів на економічну безпеку суб'єктів господарювання; окресленні основних впливів факторів глобалізації на економічну безпеку та ризики підприємницької діяльності суб'єктів господарювання; визначенні найбільш важливих завдань забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання країни в умовах глобалізації і умови їх ефективної інтеграції в глобальні світові економічні процеси.

Список наукових джерел

1. Купчак, П. М. Вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на розвиток національного господарства [Текст] / П. М. Купчак // Національне господарство України: теорія та практика управління. – 2009. – С. 31-39.
2. Яковец, Ю. В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций [Текст] / Ю. В. Яковец. – М. : ЗАО «Изд-во “Экономика”», 2003. – 441 с.
3. Авдийский, В. И. Экономическая безопасность в условиях глобализации [Електронний ресурс] / В. И. Авдийский. – Режим доступу : \www/ URL: http://www.psj.ru/saver_people/detail.php?ID=75223. – Заголовок з екрану, доступ вільний, 14.02.2016.
4. Орлик, О. В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення [Текст] / О. В. Орлик // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2т.]. – Дніпропетровськ : «ФОРМ

Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – С. 176-182.

5. Климонова, А. Н. Экономическая безопасность в условиях глобализации: угрозы и возможности [Текст] / А. Н. Климонова, Е. А. Юрина // Социально-экономические явления и процессы. – 2014. – Т. 9. – № 9. – С. 58-64.

6. Іванілов, О. С. Економіка підприємства [Текст] : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.

7. Орлик, О. В. Аналіз факторів впливу на економічну безпеку підприємств та методи захисту від загроз і нейтралізації їх наслідків [Текст] / О. В. Орлик // Тренди та інновації в сучасній економіці : Колективна монографія / За ред. О. С. Іванілова. – Харків: ХНУБА, 2015. – С. 154-165.

8. Нацубидзе, А. С. Влияние глобализации на рисковую составляющую предпринимательской деятельности в пищевой отрасли [Электронный ресурс] / А. С. Нацубидзе // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 1-2. – Режим доступа : \www/ URL: <http://science-education.ru/pdf/2015/1-2/96.pdf>. – Заголовок з екрану, доступ вільний, 4.03.2016.

9. Радюкова, Я. Ю. Транснационализация естественных монополий как фактор их конкурентоспособности в условиях глобализации [Текст] / Я. Ю. Радюкова // Социально-экономические явления и процессы. – 2014. – № 3(061). – С. 89-93.

10. Статистичний щорічник України за 2013 рік [Текст] / За ред. О.Г. Осауленка. – К., 2014. – 534 с.

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ URL: <http://ukrstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану, доступ вільний, 7.03.2016.

12. Попкова, Е. Г. Точки роста в контексте управления развитием предпринимательства: механизм формирования [Текст] / Е. Г. Попкова, И. А. Волков // Известия ВолгГТУ. Серия «Актуальные проблемы реформирования российской экономики (теория, практика, перспектива)». – 2012. – № 13. – Т. 7. – С. 70-75.